

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1, Tallinn
E-post: info@just.ee

MTÜ EESTI FILMIREŽISSÖÖRIDE GILDI SEISUKOHAD AutÕS MUUTMISE VÄLJATÖÖTAMISKAVATSUSELE.

05.veebruar 2024

Eesti Filmirežissööride Gild (EFG) tänab võimaluse eest esitada seisukohti ja ettepanekuid autoriõiguse seaduse muutmise seaduse väljatöötamise kavale (VTK).

Eesti Filmirežissööride Gild on 2020.aastal asutatud erialaliit, mis tänaseks koondab 36 eesti parimat loojutustajat kes loovad kaasahaaravaid, üldistusjõulisi ning puudutavaid lugusid suurele ekraanile. Gild seisab režissööride majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste huvide eest ning aitab avalikkusele teadvustada filmirežissööri rolli linateoste autorina.

Käesoleva VTK raames esitatud kahe esimese teema puhul (erakopeerimise tasu jaotamine ja blokeerimismeetme rakendamine) ühineb Eesti Filmirežissööride Gild (EFG) Eesti Audiovisuaalautorite Liidu (EAAL) seisukohtadega, kuna nende kahe teema puhul toimub õiguste teostamine ja potentsiaalse saamatu jäänud tulu kogumine režissööride vaatest ainult läbi kollektiivse esindamise organisatsiooni. EAAL seisukohti on EFG-ga jagatud.

Mis puutub autoriõiguse komisjoni teemasse, siis režissööridena peame nõustuma sellega, et siiani pole see komisjon oma eesmärgi täitnud. Enamik režissööridest ei ole selle komisjoni olemasolust üldse teadlikud, kuigi vajadus autoriõiguse alaseid probleeme ja tülisid lahendada kohtuväliselt on kahtlemata olemas. Ka parasjagu käib üks meie liikmetest pikaks ja kalliks veninud kohtuteed juhtumiga, mille tõenäoliselt oleks saanud lahendada autoriõiguse komisjonis. Kuid seda eeldusel, et komisjonis osalemine ei ole vabatahtlik. Meil ei ole mingit põhjust arvata, et see osapool, kes kohtusse pöördumise puhul oleks kostja, vabatahtlikult autoriõiguse komisjoni tuleks. Seega tuleks EFG hinnangul autoriõiguse komisjoni puhul eelkõige seda tahku reformida. Ka tundub meile, et komisjoni töö efektiivsemaks toimimiseks oleks parem kui sel oleks 3-5 alalist palgalist liiget. Meie kogemus erinevate komisjonidega annab alust arvata, et pidevalt muutuva või liiga suure koosseisu puhul ei tuldaks pöördumiste hulga suurenedes menetlustega aksepteeritava perioodi jooksul toime.

Eelnevale lisaks kasutame siinkohal võimalust ja tõstatame taaskord vajaduse lisada VTK-sse ja alustada arutelusid AutÕS § 33 lõiget 2 üle, mis ütleb nii:

Autoriõigus audiovisuaalsele teosele kuulub selle autorile või ühistele autoritele – režissööridele, stsenaariumi autorile, dialoogi autorile, muusikateose autorile, kui see teos on

loodud spetsiaalselt selle audiovisuaalse teose jaoks, operaatorile ja kunstnikule. Režissööri, stsenaariumi autori, dialoogi autori, operaatori ja kunstniku varalised õigused lähevad üle teose produtsendile, kui lepinguga ei ole kindlaks määratud teisiti.

FERA (Federation of European Screen Directors), mille liige EFG on, soovib tungivalt režissööridele tootjatega lepinguid sõlmides eristada kolme liiki tasu: töötasu (sest ainult selle pealt tekivad sotsiaalsed garantiid ja seda on võimalik võrrelda riigi keskmisega), mis lepitakse kokku töölepinguga; autoritasu varaliste õiguste ülemineku eest ning tulemustasu protsent (kui teose müümisel kasutajale tekib tootjale puhaskasum), millised lepitakse kokku autorilepingus.

Veelgi enam - FERA soovitus on režissööri varalised õigused autorilepingus kõik eraldi välja tuua, eristada neid, mida igas teose loomise etapis üle anda vaja on ja kindlasti sätestada ka seda, mis tingimustel ja mis perioodiks nimetatud õigused tootjale üle lähevad.

Audiovisuaalse teose valmimine on enamasti väga pikk protsess, mille jooksul võib ette tulla igasugu ootamatusi. Projekt, mille režiiplaani varalised õigused on sõlmimata lepingu tingimustes automaatselt tootjale üle läinud, võib jääda plaanitud ajal tegelikult tegemata ning ühe režissööri töö võib produtsendi soovil aastaid hiljem üle võtta teine režissöör esimese teadmata ja loata.

Eesti AutÕS § 33 lõige 2, mis praktikas tagab varaliste õiguste ülemineku ka siis kui lepingut sõlmitud ei ole, ei soosi EFG hinnangul aegsasti ja korrektsete lepingute sõlmimist vaid loob pinnase hilisemate arusaamatuste tekkimiseks.

Me oleme teadlikud asjaolust, et varasematel aastatel on AutÕS § 33 lõiget 2 ja § 14 lõiget 6 omavahel justkui sõltuvusse asetatud. Selline lähenemine on meile praktikutena arusaamatu.

AutÕS § 14 lg 6 ütleb, et kui autor on audiovisuaalse teose produtsendile üle andnud (loovutanud) oma varalised õigused või andnud loa (litsentsi) audiovisuaalse teose originaali või koopiat kasutada (sealhulgas rentida) või sellist õiguste üleandmist või loa andmist eeldatakse, jääb autorile õigus saada õiglast tasu televisiooniteenuse osutajalt, rendile andjalt või muult isikult, kes audiovisuaalset teost kasutab.

Meie hinnangul puudutab see lõik just nimelt teose kasutamisel tekkinud tulu (nagu eespool kirjeldasime), mis tekib sõltumata sellest, kas varalised õigused on üle läinud lepinguga või automaatselt. Ehk peamiselt reguleerib režissööri võimalust saada kompensatsioonilist autoritasu läbi kollektiivse esindamise organisatsiooni. § 33 lõige 2 aga reguleerib nõ esmatasandi lepinguid režissööri ja tootja vahel varaliste õiguste "sünni hetkel".

Kokkuvõtvalt teeme Justiitsministeeriumile ettepaneku muuta autoriõiguse seaduse § 33 lg 2 sõnastust järgmiselt:

Autoriõigus audiovisuaalsele teosele kuulub selle autorile või ühistele autoritele – režissöörile, stsenaaristile, dialoogi autorile, muusikateose autorile, kui see teos on loodud spetsiaalselt selle audiovisuaalse teose jaoks, operaatorile ja kunstnikule. Režissööri, stsenaaristi, dialoogi autori, operaatori, kunstniku ja muusikateose autori varalised õigused lähevad produtsendile üle ainult poolte kirjaliku kokkuleppe alusel.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

MTÜ Eesti Filmirežissööride Gild juhatuse liikmed
German Golub, Marko Raat

www.efg.ee

filmilavastajad@gmail.com

Uus tn 3, Tallinn 10111, Eesti